

PESAC

Sediul consiliului local: Pesac nr. 360, telefon/fax 0256/382286;

Coordonate:

45°59'43" lat. N;
20°49'57" long. E;

Repere istorice:

-1399 - este consemnată într-o diplomă regală maghiară așezarea **Puerseeagh**;

-16 noiembrie 1768 - prima atestare documentară a satului Pesac, întemeiat cu aprobarea împăratului **Iosif al II-lea**, aflat la prima sa vizită în Banat;

- satul este întemeiat de familii de români venite din Sânpetru Mare (Sârbesc), ca urmare a revărsărilor repetate ale râului Aranca;

-1769 - satul a fost donat ca feudă de către Curtea Imperială din Viena episcopului catolic **Bajzáth Iosif** din Veszprém;

-1774 - este consemnată în documente mențiunea „**Pesak, ein Walahische dorf**” (sat românesc, locuitorii veniți din Sânpetru Mare aveau însă numele slavizat, vezi numele Belințanov sau Orbulov);

-1779 - sunt colonizate 62 de familii de iobagi români din părțile Sibiului;

-secolele XVIII-XIX - migrează în Pesac, dar și în satele vecine, românești, dar mai ales germane, romei (țigani) din Ungaria și Slovacia, folosiți ca argați pe domeniile agricole ale șvabilor;

1814 - primul învățător din sat este **Alexiu Popovici**, instruit la Preparandia din Arad;

-1862 - este construită clădirea școlii confesionale de pe lângă biserica ortodoxă română;

-11 ianuarie 1881 - s-a născut **Antonie Bogdan**, prefect, deputat (d. 11.06.1972);

-5 mai 1896 - s-a născut **Gheorghe Andrașiu**, profesor la Liceul C.D.Loga, deputat (1926-1927), primar al Timișoarei (1938);

-1907 - ia ființă Banca Pesăcană, instituție de credit și economii;

-1911 - moșia Pesacului (3 632 de hectare) este parcelată și vândută prin licitație localnicilor de către Episcopia din Zagreb ;

-13 noiembrie 1923 - Pesacul a fost vizitat de

regele României, **Ferdinand I**;

-1934 - la Pesac ajunge în vizită Regele

Carol al II-lea;

-1936-1937-

încep lucrările de construcție a unei noi școli de stat;

-comuna avea casă națională, cor mixt (din anul 1870), cooperativă de credit, fabrică de sifon, gară, oficiu poștal; funcționa și o fabrică de spirit cu 100 de lucrători (proprietate a firmei „Friedmann și confracții”, înființată în 1876 la Timișoara);

- principala ocupație a locuitorilor rămâne agricultura (mai ales legumicultura, datorită solului nisipos);

-6 februarie 1952 - se naște **Dănuț Lața**, fost mare fotbalist al „Politehnicii” Timișoara, președinte al Asociației Județene de Fotbal Timiș (1991 - în prezent);

-1968 - satul Pesac face parte din comuna Periam;

-1970 - apare **Monografia Comunei**, de profesor **I. Cocic**;

-2008 - comuna Pesac a fost reînființată prin desprinderea de comuna Periam;

-1.01.2011 - se înființează Serviciul Comunal de Evidență a Populației;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2010 -total:

2 127 persoane, dintre care:

- masculină = 1 055 de persoane

- feminină = 1 072 de persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2010:

852

Instituții școlare: Școala cu clasele I-VIII, Grădinița cu program normal;

Instituții sanitare: Dispensar medical, Farmacie umană;

Instituții culturale: Cămin cultural;

Biserici: Biserică ortodoxă română (1806); Biserică romano-catolică (1820); Biserică baptistă (1990); Biserică penticostală (1990);

Ruga: 15 august - Sfânta Maria Mare, „Zilele Pesacului” (14-15 august);



PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI PESAC

Toma Cornel	primar	Jarda Alexandru, consilier	PSD
Miloș Liviu	viceprimar	Jivan Mihai, consilier	PSD
Cioca Florin-Liviu, consilier	PSD	Lungu Mihai, consilier	PSD
Deac Alexandru, consilier	PDL	Pintea Iosif, consilier	PDL
Duma Carmella Florica, consilier	PDL	Slatina Antonoiu, consilier	PDL
Gruia Cuzman, consilier	IND	Țintoi Nicoleta, consilier	PSD

PESAC

RĂUTATEA APEI,
RĂUTATEA OAMENILOR...

Comunitatea din localitatea Pesac are un adevărat „certificat de naștere” și anume o listă de subscripție care cuprinde numele și prenumele fiecărui ortodox din sat, ca și sumele date în dar de credincioși pentru zidirea bisericii. În continuare, tabelul cuprinde o statistică a pesăcanilor botezați, cununați sau decedați între anii 1795-1803. Urmează apoi o însemnare făcută în limba română, scrisă cu litere chirilice: „Pentru ca să se știe când s’au așezat Pesacul pe acest loc. Comunitatea Pesac a venit din Sân Petru Sârbesc pentru răutatea apei. Au eșit în luna lui Octomvrie 16 la anul 1768. Biserica s-a început a se zidi, Decembvrie în 7 anul 1806 și s-au sfințit în 16 septemvrie 1811, prin proto-popul Nicolae Nicolici. (...) Prin spunerea celor suscriși am scris pentru vrednica po-



Conacul contesei Carolina Zichy

menire, să se știe. Iară acest lucru înșamnăt când va îmbătrâni și cui la mână va veni să-l scrie și Dumnezeu bine va dăru. Cele bătrâne înșămnate faceri de bine nu trebuie uitate. În Pesac 10 decemvrie 1821. Scrisam

eu Preotul Filip Rusu Paroh Pesacului, născut la Comloș”.

Peste ani, preotul Gheorghe Cotoșman adaugă și o explicație de ordin intern sufletească pentru emigrarea românilor din Sânpetru Sârbesc, și o face în lucrarea „**Din trecutul Banatului - Comuna și bisericile din Pesac (Monografie Istorică)**”: „... neînțele-

Vedere din Pesac -
iulie 2009

gereea pe tema naționalității și a limbei liturgice cu coreligionarii sârbi - privilegiații Imperiului habsburgic - a căror tutelă împovărătoare României nu o mai puteau suporta și răbda. Pentru a evita o eventuală încăierare pe chestiunile naționale cu coreligionarii lor României au preferat să-și părăsească cuibul strămoșesc și a se așeza separat, pe un loc din apropiere, unde sentimentele lor naționale și intime religioase să nu mai fie bruscate și desconsiderate de nimeni, cu atât mai vârtos de aceia pe care, cu dragoste de frate, i-au primit cândva în casele și biserica lor”. Iar românii strămutați - ca o ironie a sorții - și-au numit noua așezare (aflată în hotărul nisipos al comunei Sân Petru, pe moșia episcopului Iosif Bajzath) după numele sârbesc al cuvântului **nisip**, și anume... **Pesac**.

SALVATOAREA VIZITĂ ÎMPĂRĂTEASCĂ

Dacă despre Maria Theresia se spunea că avea „inima rece și nemișcată” față de românii bănățeni, fiul ei, Iosif, pare a fi fost altfel. Iată un exemplu: în aprilie 1768, împăratul Iosif al II-lea pleacă din Seghedin - călare - prin Beba Veche spre Sânnicolau Mare. Era însoțit de cumnatul său Albert de Saxa și de secretarul personal, Nostitz. Înnoptează la Sânnicolau, iar a doua zi pornește spre Arad - prin Saravale - poposind la Sânpetru. Aici ascultă plângerile băștinașilor români împotriva colonizării forțate făcute cu germani și sârbi și, convins de reprezentanții comunității românești din Sânpetru, dă dispoziție Direcțiunii erariale din Timișoara să le atribuie pământ românilor nemulțumiți în apropiere de satul Sânpetru Sârbesc, „**spre a-și întemeia un sat curat românesc. Având încuviințare împărătească, Români din Sân Petru s-au pregătit de plecare. După ce și-au strâns recolta de porumb și de grâu, ei s-au mutat cu tot avutul lor pe pământul desemnat de bunul împărat Iosif al II-lea, întemeindu-și acolo noi gospodării**”, consemnează cronicarul.

PESAC

FIU DE PAORE, PREFECT DE TIMIȘ

La 11 ianuarie 1881, se naște la Pesac în familia paorelui Mihai Bogdan primul său copil, **Antonie Bogdan**. Acesta termină școala primară în satul natal, face liceul la Blaj, apoi Facultatea de Drept la Budapesta, unde va fi coleg cu Octavian Goga, cel care-i va rămâne prieten toată viața. Este avocat definitiv în Baroul Timișoara începând cu anul 1913. Înainte de a fi mobilizat pe front în timpul primului război mondial, Antonie Bogdan se căsătorește cu Elena Stanciu - originară din satul timișan Crai Nou. Calitățile sale morale și profesionale fac să fie numit prefect între anii 1926-1927 (de guvernul mareșalului Alexandru Averescu), apoi între 1937-1938 (de guvernul Octavian Goga). Memoria vremii păstrează momentul primei sale numiri în funcția de prefect de Timiș-Torontal, atunci când, la ceremonia de instalare, Antonie Bogdan va săruta mâna celui care l-a iubit și l-a ținut la școală, „Tata Lae” Bogdan. După ce părăsește Prefectura în anul 1938, Bogdan este ales deputat (1939-1940). După război, în anul 1948, renunță la Barou. Urmează o perioadă de privațiuni, mai ales că în anul 1949 regimul comunist îi anulează pensia și îi naționalizează locuința, astfel că trăiește din ceea ce vinde din casă și din meditațiile particulare de limbă engleză ale soției sale. Trece la cele veșnice la 11 iunie 1972, într-o cameră reprimată în locuința ce-i fusese naționalizată.

CAMPIONUL UNIVERSITAR

Dănuț Lața s-a născut la data de 6 februarie 1952, în satul Pesac. A absolvit Institutul de Educație Fizică și Sport din cadrul Universității de Vest în anul 1975. A jucat fotbal la UMT, CFR Timișoara și Politehnica Timișoara. La echipa fanion a Banatului i-a avut ca antrenori pe Jackie Ionescu, Angelo Niculescu și Costică Rădulescu. A fost coleg de echipă cu Dembrovski, Floareș („Jair”), Nadu, Vișan, Anghel, Barna, cu regretații Dan Păltinișanu („Tata Mare”) și Gheorghe Cotec („Mobra”). Dănuț Lața a devenit campion mondial universitar la fotbal în Franța - 1975. Din 1991 și până în prezent este președintele Asociației Județene de Fotbal (AJF) Timiș, fiind reales în funcție în luna februarie a anului 2010.



Dănuț Lața, al patrulea din rândul de sus, dreapta

ȘCOALĂ CU TRADIȚIE

Arhiva școlii din Pesac adăpostește documente care consemnează anul 1776 ca an de început al organizării învățământului în sat. Prima clădire a școlii confesionale ortodoxe românești este zidită la anul 1862. În 1936 începe construirea unei noi clădiri, cu



etaj, finalizată în 1958. Școala de azi are laboratoare de fizică, chimie și informatică, muzeu de istorie, geografie și biologie, bibliotecă. Echipa de călușari a școlii (formată din douăzeci și șapte de elevi) e renumită: ansamblul de dansuri populare românești a câștigat numeroase premii, cupe, diplome și medalii, expuse la parterul școlii, într-o vitrină special amenajată, ca să le vadă tăt natul...

